

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

312

Szerző: Zentay Dezső

Cím: Budapest kriminalitása és morali-
tása

Forrás:

Késeiava

Hely

Idő

"1928"

Személy

Bp

(Hely)

1928. 7. 22.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(O

Budapest kriminalitása és moralitása.

— Irta dr. Zentay Dezső. —

A fenti címen egy nagyobb tanulmány jelent meg nemrégiben. Dr. Pálosi Ervin jogakadémiai tanár írta és Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala adta ki.

Őszintén megvallva, mohó érdeklődéssel lapozgattam a vaskos füzetet. Nem rajtam múlt, hogy hamarosan kiábrándultam és csak sajnálkoztam az ambiciózus szerző fáradtságán. Itt-ott megfogta ugyan tárgyának nagyszerűsége, de mégis, úglátszik, erején fölül vállalkozott föladatának a megoldására. Gyakran hiányos és többször hibás az adatközlése.

Ez a pár sor írásom azonban nem kritikának készült. Nem bírálni, hanem ismertetni szeretném a könyvet. Talán nem is annyira a könyvet, mint inkább annak adatai kapcsán szeretném szétvágni a függőnyt, hogy beláthassunk Budapest bűnöző és morális életébe.

A főváros bűnelvetének érverését a rendőrség számolja. Ha végignézzük 1921-től 1925-ig a főkapitányi jelentésekből kidomborodó képet, meglepődve látjuk, hogy erős csökkenéssel találkozunk. A bűnügyek ügyforgalma 170.000-ről 147.000-re esett. Csökkent a kihágások száma is. A gyermekbíróági esetek száma 9500-ról 8800-ra szállott alá. A központi rendőri büntető-bíróági ügyforgalom 15.500-ról 10.500-ra esett. Viszont az erkölcsrendészeti ügyek 8500-ról 13.300-ra szaporodtak, a toloncházi ügyforgalom pedig 28.600-ról 167.900-ra duzzadt.

De erősen nőtt a rendőrségi létszám is. Igazán sajnálni való, hogy szerzőnk, aki könyvének homlokán büszkén azt hirdeti, hogy az 1909—1925. évek adatairól számol be — itt megelégszik azzal, hogy a rendőrség fejlődését csak 1918-ig mutatja be — és aztán megáll. Annál csodálatosabb ez, mert hiszen adatot bőven található volna. Ma már 1928-at írunk és az idén jelent meg ez a könyv is. Talán csak

nem szándékosan siklik el az azóta bekövetkezett nagyarányú emelkedés fölött? Vagy talán így próbálja alátámasztani Budapest új főkapitányának azt a kívánságát, hogy tömeges új rendőri állások szerveztessenek, mert enélkül nem biztosítható tovább a főváros közlekedési rendje?

Hát hogyan is áll a helyzet? Szerzőnk szerint 1911-ben 2308, 1915-ben 2310, 1918-ban 2275 volt az őrszemélyzet létszáma. Mi kiegészíthetjük a hiányzó adatokat és eláruljuk, hogy 1926-ban már megduplázódott ez a szám: 4071 lett. A tisztikar 267-ről 542-re nőtt, a csapat-tisztek és detektívek száma 212-ről 928-ra szaporodott. Azt jelenti ez, hogy ma már minden 200 lélekre jut egy-egy rendőri — és még mindig kevés! A békebeli években átlag 2800—3000 egyén került előzetes letartóztatásba. Ez a szám a háborús években 4500—4800-ra nőtt, 1920-ban 6274, 1921-ben 6241, 1922-ben 6593, 1923-ban már 6821 lett. Azóta valamivel újra csökken. Hogy mennyi közülük az ártatlan — arról nincs kimutatás. De arról van, hogy az összes terheltnek csak 12—15%-a ellen végződik az eljárás marasztaló ítélettel, 85—88% pedig elítélés nélkül vagy fölmentéssel szabadul.

Amíg 1909—1910-ben csak 22.000 személyt jelentettek föl és ez a szám 1918-ig nem emelkedett soha 60.000 fölé, addig 1919-ben 84.000, 1921-ben 104.000, 1923-ban már 130.000-re nőtt a följelentettek száma. Könnyű kinyomozni, hogy mennyi szerepe van ebben az áldatlan politikai és gazdasági eredményeknek és hányan kerültek aljas bosszúvágyból alaptalan följelentés nyomán olyan meghurcoltatások közé, amiknek fájó nyomát egész életükön érzik.

Érdekes egyébként, hogy Budapesten a vagyon elleni bűncselekmények miatt elítéltek

az összes elítélteknek több mint a felét teszik, míg vidéken ez a szám csak alig egynegyede az összes elítélteknek. Viszont vidéken a személy elleni bűntevők 59%-ot érnek el, Budapesten csak 38-at.

A legsúlyosabb növekedést a gyermekölések és magzatelhajtásoknál látjuk. Itt 81%-os emelkedés mutatkozik. Szerzőnk szerint az egyke-rendszer, tiltott szerelem és líézónok az okai. Igazán kár, hogy nem kutat tovább, mert ha a társadalmi előítéletek szegénybélvegét nem is vetjük latba, a nyomor kapujáig mégis eljuthatott volna és láthatta volna, hogy a házasságot akadályozó lakáshiány meg egyéb életföntartási és gyermeknevelési nehézségekkel mégis csak enyhül ez a súlyos büntetéssel járó főbenjáró bűntett. A vagyon elleni bűncselekmények között természetesen a lopások vezetnek, 65,2%-kal, de bár a békeévek 1869-es átlagszáma 1921—24-ben 2714-re nőtt, mégis az orgazdaság, csalás és vétkecs bukás esetei nőttek aránytalanul nagyra. Jellemző azonban az

alaptalan följelentésekre, hogy például 1920—1924-ben átlag 57.547 egyént jelentettek föl lopásért — és csak 2714-et talált közülük bűnösnek a bíróság.

Kicsit furcsán hangzik mégis az ilyen tudományos színű munkában, hogy szükségesnek tartja szerző a bíróság pártatlanságát külön is kiemelni, amikor ezt írja: „A bíróságok elfogulatlan igazságkeresésükben nem befolyásoltatták magukat soha a napi politika izgalmaiktól és hatásaitól, fölilemelkedtek a kérelhetetlen megtorlás sokszor emberi vágyán és a legnagyobb megrázkódtatások közepette is fölmentették azokat, akik ellen elegendő pörrendszerű bizonyítékokat produkálni nem lehetett.” Talán mégis jobb lett volna, ha elmarad ez a védőbeszéd... mert így mégis emlékeket ébreszt, aminthogy nagy hiba az is, hogy a tudományosság diszes köntöse alól sürűn kiülközik másutt is a politikai elfogultság kopottas daróca és kilátszik, hogy olyan ten-

denciák vannak mögéje bujtatva, amelyek ilyen munkában csak a komoly tárgyilagosság rovására esnek. Hogy szerző szerint „a háboru elvesztését és a hadsereg összeomlását a frontokon folytatott esztelen forradalmi propaganda okozta“ — arra kár lenne cáfoló szavakat vesztegetni. Hagyjuk meg ebben a boldog hitében. De ott mégis álljunk meg egy szóra, amikor azt mondja, hogy a „társadalmi élet konszolidációja 1919 és 1920-ban a bűncselekmények számában csökkenést okozott. Ebben az időben lát tudós szerzőnk társadalmi konszolidációt? Amikor az ellenforradalom orgiáit ülte? Amikor már minden laktanya, börtön és a toloncház teljesen zsufolva volt? Akkor ez a bűncselekmények csökkenésének a jele? Hogy az összezsufoltak nagyrésze nem volt bűnös — az bizonyos, de hogy ezt a helyzetet a társadalmi konszolidáció javára írja szerzőnk — az mégis tulmerészen hangzik.

De mulatságosnak hangzik az a megállapítása is, hogy a „tisztességes elemek megfelelő szorgalom és tehetség mellett a második generációban abba a helyzetbe jutnak, hogy az országban vezető gazdasági pozícióba törekedhetnek“...

Ellenben akad egypár olyan mondata is, amit mi is helyeselhetünk. Különösen, amikor rájön arra, hogy *a szegénység és a nyomorúság a bűnözésnek örökerejü és leghatalmasabb indítóoka. Az anyagi jólét, a vagyon ezzel szemben a bűnrecsábitás hatalmas ellensúlyozója, mert a vagyon és jólét a szükségletek normális kielégítését, a művelődés lehetőségét biztosítja, jobb és biztos keresetet és kedvezőbb testi és szellemi fejlődést jelent.*

Ezt kellett volna kidomborítani politizálás helyett. Külön fejezet foglalkozik a prostitúcióval. Ezt a kérdést annyira fontosnak tartom, hogy külön is szeretnék foglalkozni vele, ezért helyütt most nem térek ki rá.

De megemlítendőnek tartom az öngyilkossági statisztikát, amely szerint az 1909—1925. évek közül főleg az utolsó 6 esztendőben emelkedik az öngyilkosok száma. A minimum 1917-ben: 267, a maximum 1925-ben: 529. Kár, hogy a legutolsó évek adatai még nincsenek földolgozva hivatalosan, mert még szomorubb képet festenének, élénk cáfolatául annak, „hogy öngyilkossági járványról nem lehet beszélni“.

Érdekes adatokkal találkozunk végül a mulató Budapestről szóló fejezetben. Budapesten a békeévekben átlag 6080 nyilvános mulatságot és mutatványt engedélyezett a rendőrség. A háborus években már csak 4543 volt évenként. Ez a szám majdnem a kétszeresére, 8480-ra ugrik a háboru utáni években. A tulnyomó rész bálokra és táncestélyekre vonatkozik. 1909-ben 1878 ilyen mulatság volt, 1915—17-ben 700, 1921-ben: 2202, 1913-ban: 4267. „Amíg tehát a békebeli Budapest lakossága jobban keresett, kevesebbet dolgozott és nyugodtabban élve, keveset bálozott, addig az inflációs évek izgalmi olyan szükséglettel jártak, amelyek megkívánják, hogy a megélhetési gondok időről-időre kikapcsolódjanak... Így magyarázza ezt szerzőnk. Talán mégse egészen így van, a lakosságnak az a tulnyomó része, amely nehéz robotban alig tudja megkeresni a mindennapi kenyerét és lesüllyesztett életszínvonalával csak éppen hogy tengődik — az nem tud bálozni. Mások mulatnak Budapesten. Azok, akik a dolgozók rovására aránytalanul nagy jövedelmet élveznek. Azok, akik ki tudták használni a termelési konjunkturát és azok, akik tisztviselőik, munkásaik és a fogyasztók rovására nagy bőségekben élnek. Azok, akiket a kapitalista társadalmi rend meg nem érdemelt vagyonhoz juttat.